

Exploatering av Norrberget – effekter för miljön

Den 10 september genomförs folkomröstningen om rivningen av Norrbergsskolan. Det finns många olika aspekter på frågan, men Naturskyddsföreningen i Vaxholm begränsar sig här till att ta upp några frågor som rör miljön.

Energieffektivitet

Planerna för Norrberget framställs av kommunstyret som en vinst för miljön, eftersom nya byggnader kan göras betydligt energieffektivare än gamla. Det man glömmer i den beskrivningen är att rivning och nybyggnation i sig är oerhört energislukande och klimatgasdrivande och bygger upp en klimatskuld för flera decennier framåt. Man glömmer också att det finns potential till förbättringar av de befintliga byggnaderna, en potential som inte har utnyttjats på länge.

Miljöbedömning

Vaxholms kommuns egen miljöbedömning¹ som togs fram i anslutning till detaljplaneförslaget för Norrberget² konstaterar att planen innebär följande negativa miljöeffekter:

- Växt- och djurlivet kommer att reduceras då grönyta tas i anspråk.
- Ekosystemtjänsternas funktioner minskar
- Ökad trafik medför höjda halter av växthusgaser samt ökande bullernivåer
- Föroreningar till luft och vatten kan uppstå.
- Ökad hårdgjord yta gör att den naturliga infiltrationen kommer att minska och flöden av dagvatten att öka, vilket kan förorsaka lättare jorderosion utefter den branta sluttningen.
- Dagvatten kan även innehålla föroreningar som snabbt hamnar i Norra Vaxholmsfjärden
- Landskapsbilden/Stadsbilden förändras för delar av Vaxön genom att ett skolområde med utevistelseyta ersätts med tätare bebyggelse och högre hus än i nuläget. Det innebär att en del grönområde ersätts av hårdgjord yta.

Miljöbedömningen listar också en del positiva miljöeffekter, men den som läser noga inser att det handlar om åtgärder som möjligtvis motverkar eller mildrar de negativa effekterna, men inte i något fall handlar om några i planen inbyggda positiva effekter. Ändå gör kommunen den häpnadsväckande slutsatsen att ”om planområdet Norrberget inte genomförs innebär det färre bostäder på Vaxön samt att framkomna positiva effekter uteblir” samt att ”den totala effekten av föreslagna åtgärder är dock övervägande positiva i jämförelse med ett nollalternativ”. Det är tydligt att författaren av miljöbedömningen har blandat in andra effekter än miljöeffekter för att kunna presentera en positiv miljöbedömning, och den positiva effekt det handlar om är förstås möjligheten till nya bostäder och bidrag till befolkningstillväxten.

Befolkningstillväxt

Den politiska majoriteten i Vaxholm har länge hävdats att en stark befolkningstillväxt är nödvändig för att upprätthålla och utveckla den kommunala servicen och att det skulle finnas ett klart samband mellan tillväxt och förbättrad kvalitet för invånarna. Naturskyddsföreningen har förgäves försökt att hitta forskning och undersökningar som stödjer en sådan teori. För några år sedan gjorde vi en egen undersökning där vi jämförde hur ett antal offentliga och objektiva kvalitetsfaktorer utvecklats i Sveriges kommuner i relation till deras befolkningsutveckling. Undersökningen finns sammanfattad i vårt remissvar³ till Vaxholms översiktsplan, och visar att samband helt och hållet saknas. Det är också

1 www.vaxholm.se/download/18.2644e66d1572c650b9521cc6/1474291784162/Samr%C3%A5d%20-%20Dp%20410%20Milj%C3%B6bed%C3%B6mning%20f%C3%B6r%20Norrberget%20160808.pdf

2 www.vaxholm.se/download/18.2644e66d1572c650b9521cc7/1474291784192/Samr%C3%A5d%20-%20Dp%20410%20Norrberget%20Planbeskrivning.pdf

3 vaxholm.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/191/2015/10/Vaxholm_2030_utställning_-_remissvar.pdf

intressant att konstatera att Vaxholm, som under de senaste decennierna tidvis varit en av de kommuner som haft starkast befolkningstillväxt i landet, haft stora problem med möta upp med service till invånarna, och t ex varit tvungen att ordna lokaler för skolor och förskolor i provisoriska byggnader. Den för politikerna möjligen tråkiga slutsatsen är att befolkningsökning inte är en "quick fix" för att lösa samhällsproblemen utan att det som krävs är en klok, realistisk och långsiktig planering av hur kommunal service och infrastruktur ska utvecklas för att höja kvaliteten för kommunens invånare.

Det kan eventuellt vara på sin plats att påpeka att Naturskyddsföreningen naturligtvis inte generellt är motståndare till befolkningstillväxt, utan menar att nya bostäder på rätt plats mycket väl kan byggas på ett hållbart sätt om planeringen görs med eftertanke. Kommunen har alla möjligheter i världen att ordna förutsättningar för detta genom sitt planmonopol, framförallt effektuerat i detaljplaner.

Anslutning till Käppala

En viktig aspekt av planeringen är förstås att nödvändig infrastruktur finns på plats när nya invånare börjar flytta in. Ett exempel är VA-systemen. Inför valet 2014 gick tre av allianspartierna (L,M,C) -under parollen "Vi levererar!" - ut med ett valmanifest som förkunnade att "utsläppen från vårt avlopp halveras genom anslutningen till Käppala reningsverk 2018. Vaxholms viktigaste miljöinvestering någonsin." Parollen var uppenbarligen ett uttryck för önsketänkande. Ett slutgiltigt beslut är inte taget ännu, och inte ens hur ledningen ska dras är avgjort. Hur som helst blir det svindlande dyrt, och enligt Käppalaförbundet kan vi räkna med en anslutning tidigast 2023⁴.

Till dess är vi alltså beroende av Blynäsverket, ett omodernt och illa placerat reningsverk som släpper ut ofullständigt renat avloppsvatten i Norra Vaxholmsfjärden. 2016 var reningsgraden för kväve 14 %⁵. Något förenklat kan man alltså säga att 86 % av Vaxholmarnas urin rann rakt ut i badvattnet. Mängden motsvarar ungefär kvävegivan för odling av spannmål på en yta motsvarande Norra Vaxholmsfjärden, vars ekologiska status av Vattenmyndigheten för närvarande klassas som "måttlig". Den västra delen av fjärden, dvs Kodjupet, har klassningen "otillfredsställande". Vaxholms åtagande enligt Vattendirektivet är att åtgärder ska vidtas senast 2021 för att kunna nå "god" status till 2027. De enda åtgärder som är vidtagna är att en del fastigheter som har enskilda avlopp kommer att anslutas till Blynäsverket (som alltså ändå släpper ut det mesta av kvävet i sjön, dock endast 5 % av fosfor), samt installerandet av en båtbottentvätt.

Vi kan alltså förvänta oss försämrade vattenkvalitet i Norra Vaxholmsfjärden och i Kodjupet samt förvärrade luktproblem för de boende i Blynäsområdet fram till eventuell anslutning till Käppala i mitten av 20-talet, och ju fler nya boende som ansluts desto värre effekter.

Hållbarhet vs tillväxt

I Vaxholms stads översiktsplan anges det övergripande målet "Vaxholms strategiska planering ska präglas av långsiktig hållbarhet och tillväxt". Inför valet 2014 ställde Naturskyddsföreningen frågan till de politiska partierna om vilket av målen "hållbarhet" och "tillväxt" som är överordnat i de fall målkonflikter uppstår. De partier som svarade "hållbarhet" innehar efter valet majoritet i kommunfullmäktige.

Vi borde alltså kunna förvänta oss att Vaxholms kommun under den innevarande mandatperioden prioriterar en hållbar utveckling över befolkningstillväxt i sin planering och i sina beslut. För Vaxholmborna finns genom folkomröstningen den 10 september en utmärkt möjlighet att hjälpa till med att verkställa en sådan prioritering.

För Naturskyddsföreningen i Vaxholm 7/8 2017

Jan Holmbäck (ordf.)

4 www.kappala.se/Documents/Rapporter/Milj%C3%B6-%20och%20kvartalsrapporter/Milj%C3%B6rapport%202016%20sammanlagen.pdf

5 vaxholm.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/191/2017/07/Miljörapport-Blynäs-2016.pdf